

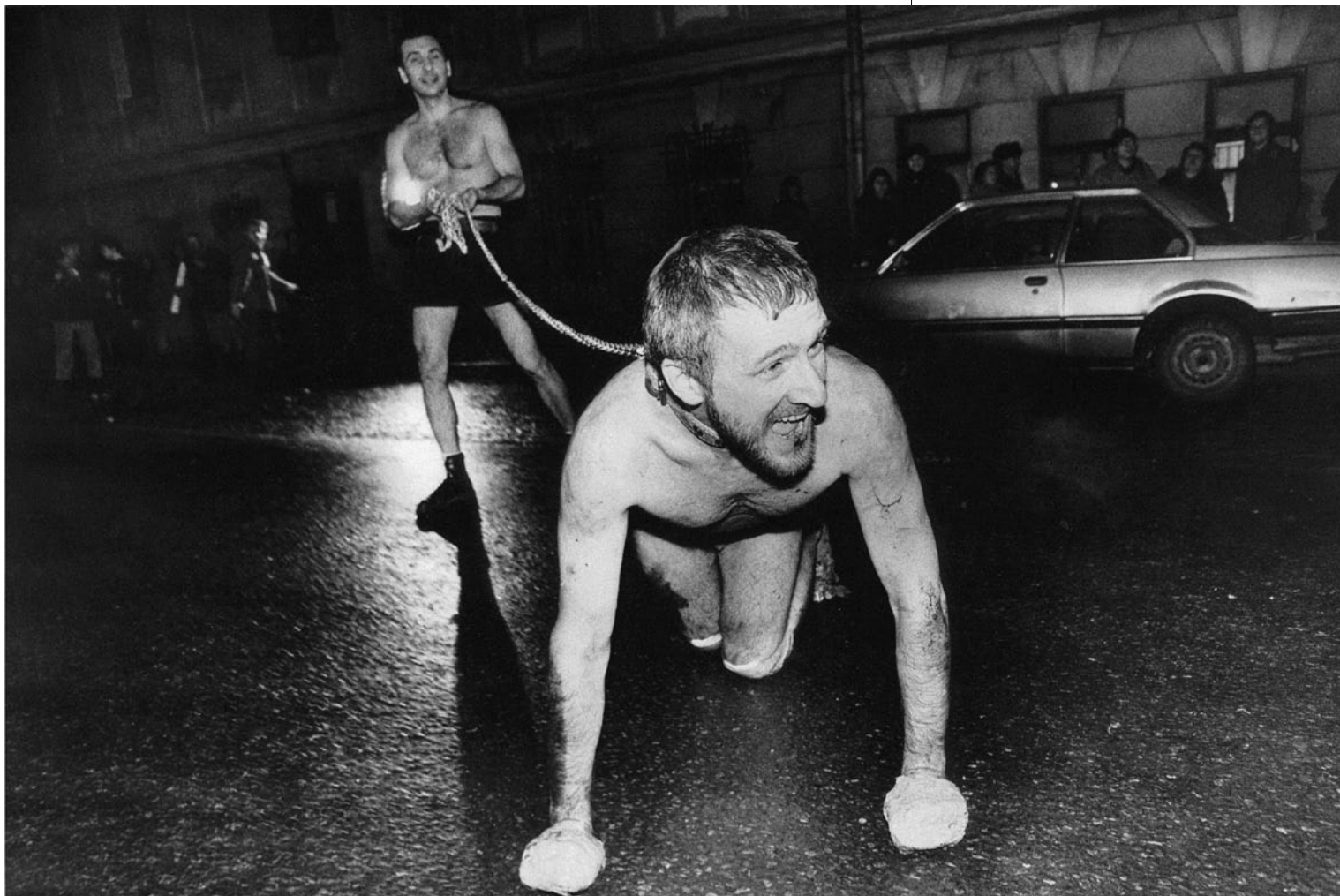
Windows 2001: Petrar Ćuković beszélgetése Oleg Kulikkal*

☛ **Petrar Ćuković:** *Új munkáid váratlanul hatnak a közönségre. Miért érdeklődik egy olyan művész a tájkép tisztán tradicionális műfaja iránt, akinek a neve radikális performanszai kapcsán vált ismertté?*

☛ **Oleg Kulik:** *Az én nézőpontomból a tájképfestészetben az ambivalencia a legfontosabb. Ez a műfaj a nyelv, a művészettörténet, a filozófia legmélyebb őserdejébe vezet minket. Egyrészt elfedi a valódi tereket, másrészt egyfajta előregyártott valóság, művészet, zsáner, szimulákrum, mentális táj és így tovább. A tájkép egyrészt érzékelés, másrészt viszont ábrázolás. Ez az ellentét számomra alapvető jelentőségű. Az *Ablakaim* című sorozat elsősorban erről szól. A kulturá-*

* Megjelent: Windows 2001: Conversation between Petar Cukovic and Oleg Kulik; In: House & windows. La Biennale di Venezia, Yugoslav pavilion; National Museum of Montenegro, Montenegro, 2001, p. 56-58. Kiállítva: House and windows. 49. Velencei Biennále, Jugoszláv pavilon (Milija Pavičević-tyel, komisszár: Petrar Ćuković); 2001; Oleg Kulik. Chronicle. 1987-2007 (retrospektív kiállítás), Central House of Artist, Moszkva, 2007
Oleg Kulik Windows (200-2001) sorozatát és más műveit a 2011-es budapesti Art Marketen bemutatja a Léna & Rosselli Galéria.

OLEG KULIK
The Mad Dog (or the last Taboo garded by Lonely Cerber), 1994

lis tájképen végbemenő változások olyan régi és gazdag történelmi háttérre tekintenek vissza, mint a természeti táj változásai. A tájkép antropológiai dimenziója a reneszánsz festészetben a tájra kivetített ideális mennyei világgal kezdődött, majd a megszelídítés és kisajátítás tárgya lett Fragonard és Watteau képein, valamint a 18. századi angol festők idején. Egyre nyilvánvalóbb, hogy az isteni territórium pusztá háttérként szolgál, hogy aztán az emberi mögöttes világába vezessen át. Ekkorra Poussin és Lorrain festményeit már nem tekinthetjük pusztán tájképeknek, Constable pedig a romantikus tájat egyfajta totális ready-made díszletté alakította a szokásos kanti kereteken belül. A két világ között lebegő határvonal a kétfajta minőség közötti korláttá tárgyiasult és alakult: szétvált az Isteni (misztikus) és az Emberi (gyakorlati) természet. Az angol szenzualizmus kifinomult játékot űz a kanti keretekkel, és két másik fogalommal is – a hétköznapival és az ideállal. A köztük húzódó határvonal – egy híd, egy szakadék, egy darabka kaszálatlan rét – megjelenése így nem meglepő. Caspar David Friedrich, aki a két világ határán egy baglyot helyezett el, triviálissá tette a motívumot és képletesen szólva ki is végezte azt. Itt „a lecsupasztított módszer” már a szürrealizmus és impresszionizmus

OLEG KULIK
Windows – Gorilla, 2000–2001, C-print, 90 × 112 cm

OLEG KULIK
Windows – Walrus, 2000–2001, C-print, 90 × 118 cm

közönyéhez kerül közel, mintsem a tájképhez magához. Mindez már az avantgárd bevezetője, ahol a tájkép a mentális tájhoz, a fényáradathoz és a különféle hallucinációkhoz nyit utat.

A szürrealisták a tájképet a másodfokú érzéki csalódás megnyilvánulásaként kezelték, amely az elsőfokú érzéki csalódást hivatott megerősíteni, azaz a Kant féle festmény-ablakét. A második hallucináció tagadja az első valóságosságát, érzéki csalódássá változtatva azt. Magritte-nál a „festmény” és az „ablak” a két konvenció egyenrangú párbeszédét indítja el. És ezzel már csak egy lépésre vagyunk az én „ablakaimtól”.

Éveken át foglalkoztatott egy probléma, a két konvenció, a valóság és annak reprezentációja közötti párbeszéd lehetősége. Hosszú ideig kutattam a semleges tájkép után, amely maximális távolságot tart a kulturális és történelmi illúzióktól, amelyekben oly gazdag e műfaj. Tavaly nagy sikert arattam montenegrói mun-

káimmal. Megtaláltam a tájkép vágyott típusát, amely „környezet” marad, ugyanakkor az ország kulturális, történelmi és etnikai tartalmait is reprezentálja. A gyönyörű Montenegró elsősorban tájképekből áll (legalábbis így volt mostanáig). Ezekben a tájképekben az érzékelés és a megjelenítés ideális egybeesését találtam meg. A hétköznapi elhalványítja regényességüket. Bármit le lehet fényképezni Montenegróban: minden egyformán reprezentatív. Még a látvány csendje és mozdulatlansága is autentikus.

A kitömött állatokkal telerakott tájkép elsődleges jelentése ökológiai. A környezettani aspektust ezen túl szeretném kiterjeszteni úgy, hogy az fedje a mentalitás ökológiáját is. Ám a mentalitás antropológiai dimenziója nem egyértelmű (az állatok is képesek az érzékelésre).

Jepisin, egy moszkvai kritikus *Ablakaimat* „a hipnózis egy fázisaként” értelmezte, amelynek célja „a civilizáció és az aktuális művészet gyakorlata által megszaggatott horizont elsímítése”. A látóhatár az ideális és a reális fókusza, „az öntudat örökké futó vonala.” A horizont káprázat. Bármely pontján is hasítanád fel, ugyanabban a tájban találnád magad. Malevics hitt abban, hogy az a fekete négyzet mögött a végtelen világegyetem van. De nincs ott semmi. A vászon keretét leszámítva.

✳️ *Hogyan alakultak át a transzgresszív gesztusok formailag tradicionális gesztusokká?*

✳️ Ez fokozatosan történt. A kilencvenes évek eleji performanszaim a kulturális réteggel kapcsolatos reakciók voltak, amely egyszerűen eltűnt a lábam alól. A *Kutyamber* egy kétes figura, aki a kultúrán, az intézményeken kívül helyezkedik el, feltéve azt a kérdést, hogy mi is lenne ez a kultúra és intézményei. Nem hiszem, hogy ez csak a poszt-szovjet térség problémája. Ez a kérdés az ember világban elfoglalt helyére vonatkozik. Ez nem a gyengeség beismerése, épp ellenkezőleg, ez a mértéktelenek, az ember destruktív erejének az elismerése. Nehéz embernek lenni, de még nehezebb nem emberként viselkedni. A szívem mélyén még mindig kutya vagyok, de többé nem vagyok gyenge az örült tombolásban, hanem erős vagyok a többi élő iránti könyörületemben. Mikor kutya voltam, egy bosnyák voltam, egy csecsen, egy orosz és montenegrói művész, egy bébifóka, akit agyonvernek a jégen. Ez az, ami determinálta a radikális projekten belüli finom fejlődésemet.

✳️ *Mit mutatnak a néző számára az „ablakaid”?*
Mit kell bennük látni?

✳️ Mindenekelőtt önmagukat kell meglátniuk benne, reflexiókat az ideális, halott, az emberi jelenlét nyoma nélküli tájképre. Ez az emberközpontúság paradicsomi, ideális világa. Itt újra elkezdheti az ember a vadvilág szemlélését. Hogy örömet okozzak neki, megtisztítottam a tájat a drótoktól és a legelők kerítéseitől. Nincs ehhez hasonló vadvilág sehol, bárhol is keresné: